

La fe sens òbra mòrta es

« *la seccion qu'a lo nombre d'aderents raportat al nombre d'estatjants del departament de luènh lo mai elevat...* »

Amics,

Març es estat un mes cargat de sens per l'IEO d'Arièja. Un mes que s'i crosèron memòria e actualitat, un bilanç per constatar ont ne sèm e quon camin causir per l'avenir.

D'en primièr, i agèt nòstra Amassada Generala. Un moment necessari dins la vida de tota associacion: se pausar, gaitar çò fèit, avalorar le camin percorrut, mas tanben - e benlèu subretot - pensar a çò qu'avèm de fèr dins l'avenir pròche, es a dire ongan. 2025 es estada una annada rica d'activitats mas foguèt tanben una annada de tension e de decisions dolorosas.

L'AG foguèt l'escasença de tornar dire çò essencial: la rason d'èsser de nòstra accion. Tralhar pel reviscòl de l'occitan, aquò's pas sonque menar activitats, pas sonque un decòr cultural que sortís les jorns de fèsta. Ac dirai pas jamès pro, una lenga es un biais d'abitar le mond, es una memòria collectiva, una musica intima, una forma de soscar, de sentir, de dire le país. Mas aquela amassada foguèt tanben un moment que me daissèt un gost d'inacabat.

Les enjòcs de l'IEO d'Arièja, le nòstre foncionament, nòstra capacitat a nos adaptar, a nos dobrir als autres, a tocar monde novèl, s'ameritarián, de segur un temps d'escambi mès prigond. Èrem pas que 18 presents per aquela amassada annadièra, çò que me sembla pauc, ja qu'en 2025 i aviá 138 aderents dins la nòstra associacion ;

quitament en ensajant de cambiar les luòcs de rescontre dins le departament, la mobilizacion dels sòcis demòra una question qu'avèm de nos pausar amassa.

Se demoram « *la seccion qu'a lo nombre d'aderents raportat al nombre d'estatjants del departament de luènh lo mai elevat: 8,8 aderents per 10 000 estatjants per una mejana de 0,75 aderent per 10 000 estatjants dins l'ensemble de las seccions* », aquò's la pròva d'un enrasigament vertadièr de l'IEO dins Arièja, mas que deu pas amagar las dificultats de mobilizacion e la necessitat d'implicar mès activament aqueles aderents dins la vida de l'associacion, per ac transformar en fòrça collectiva mès vesedaira.

Es del mieu vejaire, una necessitat e una responsabilitat collectiva.

Març foguèt tanben le temps de la commemoracion a Montsegur.

Ongan, la preséncia d'escolans del licèu de Foish, le 16, es estada remarcada. La professora, que venguèt participar al cafè occitan de Foish le 19 de març nos diguèt que son estats vertadièrament estrambordats per çò qu'an descobèrt al Prat dels Cremats: un luòc, una istòria ; una emocion tanben que despertèt una curiositat, una motivacion novèla per se tornar apropiari la lenga. Aquela reaccion nos deu interpelar. Nos mòstra que la transmission es pas impossibla, mas que supausa de trobar les bons camins.

Aquò pausa una question màger per nosautres: cossí donar enveja a la joinessa? Cossí prepausar causas interessantas per eles, que les fagan venir actors e non pas simples espectadors d'una cultura que seriá sonque de conservar? Entre l'AG e Montsegur, i a benlèu un quicòm de comun: la question de la transmission e de la continuitat.

Què volèm fèr de l'occitan, cossí le fèr viure, non pas dins le remembre sol, mas dins le present e l'avenir? Res se farà pas sens nosautres.

Se sèm capables de pensar, d'imaginar e d'agir amassa, vos ac disi un còp mès, entre totes ac farem tot!

Annia Wolf,
presidenta de l'IEO d'Arièja

Cercle occitan Pèire Lagarda

Temps d'escambi e d'informacion per parlar de tot en occitan e sens tabó

Parladissa

JEUDI/DIJÒUS
02 AVRIL 2026
18H-19H

Estanquet Roumieu
11, car. N. Peyrevidal
fàcia al Leo

Iniciacion Partatge Convivialitat

Contact: 06.51.41.57.78/cortivette09@gmail.com

IEO Ariège Occitane Occitania

Qualques datas pel mes d’Abril

02/04/2026

Foish
(Estanquet Roumieu)

Parladissa – Escambis
en occitan a 18h

Contact:
cortiyvette09@gmail.com
06 51 41 57 78

02/04/2026

Sent Guironç
(Ostal de la ciutadanetat)

Concèrt « Gasconas »
amb Eric Fraj & Morgan
Astruc a 18h

Contact:
piquemal@orange.fr
06 33 35 43 08

09 al 12/04/2026

Cescau/Molins/
Castilhon

Festenal Cesc’Òc –
concèrts, balèti, estagis

Contact:
cescoc.festival@gmail.com
05 61 05 16 35

13/04/2026

Pàmias
(Espaci occitan)

Talhièr de convèrsa del
Cercle occitan Prospèr
Estieu a 18h15

Contact:
ostaloc09@orange.fr
05 81 06 03 88

16/04/2026

Foish
(Estanquet Roumieu)

Parladissa – Escambis
en occitan a 18h

Contact:
cortiyvette09@gmail.com
06 51 41 57 78

18/04/2026

Tremuèja
(Sala de las fèstas)

Loto occitan a 14h30

Contact:
Calandreta de Pàmias
07 83 64 03 02

20/04/2026

Pàmias
(Espaci occitan)

Talhièr de convèrsa del
Cercle occitan Prospèr
Estieu a 18h15

Contact:
ostaloc09@orange.fr
05 81 06 03 88

30/04/2026

Foish
(Estanquet Roumieu)

Parladissa – Escambis
en occitan a 18h

Contact:
cortiyvette09@gmail.com
06 51 41 57 78

EMISSIONS DE RÀDIO

Cada jorn a 12h32 e 18h52 - De còr e d’òc sus Radio Transparence 93.7FM
Cada dimars de 19h00 a 20h00 - Era votz dera montanha sus Radio Couserans 94.7FM

Qué s’es passat en març?

Estagi de cant
Fichas 21/03/2026

Montsegur 2026

Cronicas atal

Miscellanèas

Aimar es un vèrb irreflexiu.

Ma grand me disiá qu'un òme que peta al lèit es un òme qu'aima la vida. La que parteja ma jaça vos confirmarà qu'aimi fòrça la vida.

Sèm piusèls de l'error atal coma de la voluptat.

Sans étiquette, çò dison. Avisate de crompar un quicòm, un paquet que i a pas cap d'etiqueta dessus ; una crompa a l'òrb, qué. N'i a que venon d'obrir un paquet *sans étiquette* en aquel dimenge del ser del quinze de març, e: Dieu me damne, quina pestilència!

Es un plaser requist de passar per un pèc als uèlhs dels piòts.

La politicalha: monins que se montan les uns suls autris per obtenir le poder.

Les mots son importants. S'ac èran pas, les mai poderoses del mond se calarián. Mès, arrèstan pas de charrar, coma aquela sala bèstia de Trump, messorguièr patologic.

Eleccions, trapèla pels piòts, pècs, bedigasses, colhonasses, nècis e, qual sap, benlèu pels aluserpits, astucioses, avisats, saberuts.

Ambicion e cupiditat son las doas cambas de l'òme « modèrn » ; le que las a pas es un cuol-de-gauda dins la fola.

L'idolatria es la pregària dels piòts.

L'instruccion a pas jamai donat l'intelligéncia o la saviesa.

Un Estat totalitari es un Estat ont tot çò qu'es pas enebit es obligatòri.

L'ignorància e la paur, vaquí les dos fondaments de totas las religions.

La fola, aquel immens consentiment silenciós.

La passion es totjorn la mesa a mòrt dels mila objèctes que son pas ela.

La malenconiá es a la tristesa çò que le velós es a las estòfas.

L'ignorància es l'escuma de l'orguèlh: ma conviccion es fèita, perquè discutir.

La pauretat priva l'òme de tota dignitat ; es pas aisit per un sac void de se téner dreit.

Le temps: l'estòfa dont la vida es fèita.

Coneguèsson totes les avantatges de la vertut, les coquins vendrián vertuosas per coquinariá.

Nòstras idèas e nòstras conviccions prenon lèu-lèu la color de nòstres interèsses.

Le Cabòs

Cronica d'Alan Vidal

Istòrias del temps passat: las monjas nòstras

Lèu va tornar l'estiu e le temps de las mongetadas. Aquele plat es tament presat e integrat dins nòstra cultura culinària que semblariá que las monjas agèssen totjorn existidas en çò nòstre. En realitat las monjas que coneguèm avuèi (*Phaseolus* nom oficial) venon d'America del centre e del sud. Se sap que dins la civilizacion del milh e de las monjas fa 9000 ans, ja les astècas las cultivavan associadas al milh.

A çò que pareis qu'a sa primièra expedicion en 1492 Cristòf Colomb las auriá carrejadas en Euròpa. Puèi las monjas s'espandisquèron tot doçament mès que mès gràcias al *Vatican* e seriá Caterina de Medicís que las auriá menadas en França a l'escasença de son maridatge amb Enric II en 1533.

Mas en vertut de la vicariança ecologica las novèlas monjas (*Phaseolus* doncas) trobèron concurrents locals: peses, favas, lentilhas, peses becuts e sustot la mongeta locala (*Vigna* son nom oficial). Aquesta a granas pichonas e blancas amb una taca redonda e negra ; plan alinhadas dins lor clòsca fan pensar a monges dins lors cellulas e es segurament aquí l'origina del nom de mongeta.

Amb aquò coma *Phaseolus*, (las novèlas monjas vengudas d'America) son mès aisidas de cultivar e que son de bèl rapòrt trobèron lèu lor plaça un pauc pertot e particularament en çò nòstre. E mès que panèron le nom de la planta locala (*Vigna* seguissètz ?), aquesta vergonhosament desgraciada jol nom de "cuol negre". Mentre qu'en francés *Vigna* servèc son nom de *Dolique* e *Phaseolus* arrapèc e digús sap pas ont, le nom de *haricot*.

Pendent sègles, de las monjas s'aprofitèc ediu las granas secas e calguèc esperar la fin del sègle 18 per qu'en Itàlia se comence de manjar la clòsca verda. Dumpèi, tot le monde manja closquets (o barraquets o tecons...) frescs o de consèrva. Dins la plana d'Arièja las monjas (*Phaseolus*) encontrèron terradors de tria ; permetèron de valorizar las magras e eissutas bolbenas e autras graussas. Abans la segonda guèrra se'n produsisquèc ducas 6000 tonas. Mème qu'al fial d'annadas e d'annadas s'i seleccionèc una varietat adaptada: la mongeta de Pàmias (*le coco de Pamiers*). A la fin de l'estiu le mercat del dijòus a Maseras asondava de sacs de monjas, s'i venián aprovisionar les comercants d'un pauc pertot, de Tolosa, de Castelnau-d'Ari, de Carcassona... que ne cosinavan lor famós caçolet.

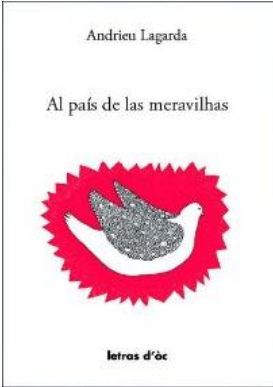
Las monjas acuferavan l'estiu per las semenar e las fotjar un o dos còps. Abans que se drèbe la caça las arrincavan de bon maitin al rosalh per pas que se desgrunèssen. Per una vrespada de calor las batián al flagèl.

Puèi le ser a la velhada o las vrespadas de pluèja las trigavan una per una. Al cap d'oras e d'oras, les sacs pesucs emplenats de cinc cinquièmes plan arrasats de 20 litres cadun, se vendián a bon prètz al mercat de Maseras.

Las pichonas bòrdas aprofitèron d'aquela manna ducas le mièg de las annadas 1960 qu'importacions de favòls d'Argentina, sonèron per de bon la fin de las monjas e de las mongièras d'Arièja. Urosament qu'a Bonac se trobèc en 1998 un amanèl de mongetas de Pàmias per las poder tornar cultivar.

Al país de las maravilhas

Andrieu Lagarda vos convida al país dels contes qu’es lo país dels sòmis tanben. Dins aquel país maravilhós, i trobaretz de reis e de reinas, de princes e de princessas, las filhas del solelh, de bruèissas, de bèstias que parlan coma nosautres, lo famós Joan de l’Ors, d’ausèls embelinaires e plan autres personatges extraordinaris...

D’una escritura clara e linda, aqueles nòu contes son venguts de classics per uèi e per deman: Las tres pomas d’irange, Las doas palometas, Còs-sens-anma, Joan de l’Ors, Lo peis de la corona, La Montanha Verda, Bufòla e lo lop blanc, Grand-Guilhèm o las pelalhas, La Bèstia dels sèt caps.

Daissatz la pluma d’Andrieu Lagarda vos menar pels caminòls del conte ont se donan la man paraula populara e escritura personala de l’autor. Amb un lexic occitan-francés. Edicions Letras d’òc.

121 paginas. Prètz: 15€ (pòrt en sus). En venda a l’Espaci occitan – 11 car. Enric Fabre – 09100 PÀMIAS

Cronica de Claudina Solhà

Boèsses e lenhas

“Quin va Renat?

- Plan. Qu'é embarranat aquestis tempses. Ara que vòl méter lenha pertot!

- E qué li pren ?

- Feguratz-vos, aquesta fin de tardor, que decidèc de fèr desrocar una trentena de sapins andà desgatjar una partida de prat. Uns arbes que d'unis mesuran mès de vint mètres de nautor! En seguida, que comandèc un joés desbardaire, que les botèc en tèrra amb fòrça aplicacion, güardant-se plan de non orientar pas la cajuda aishul tet de l'engarn que's tròba en bordura. Un trebalh perfèt. Le cèl que's desbarrèc tornar devèrs Sèrralonga.

Mes que les calia trèr d'aquí. Amb l'ajuda de man d'òbra, d'un tractor e d'un trulh, que les tirèren, dins un primèr temps, al fons del prat de dessús. Non sai se qüant de mètres cubes, longassis tant e mès. Que i demorèren dus bravis meses.

- E qué vòl fèr de tot aquò Renat?

- J'a projèctes. Doncas, a la debuta de Mars, quand le mal temps fuc passat, que les tronçonèc en rotlèus mès cortis, e un tractor que les portèc pròishi de la rota.

Ara aquela croa que va èster metuda en fòrma. Aué qu'arriba un vesin, installar una ressèga mecanica itineranta. Que la pausa aishús una plaçòta prevista and'aquò. A partir de deman, que farà planchas, cabirons, listèls, qué te sai encara?

Renat qu'a sonat un flòc de gents andà vié ajudar a desplaçar tot aquò amb tractors dont un munit d'una forca, remòrca a proximitat, amb las ròdas ofladas de fresc.

Un còp les boèsses prèstis, que la cargaràn, e anar-la vuedar le mès pròishi possible dels endrets ont se compliràn les futuris trebalhs. Cadà persona concernida qu'aurà dret a sa part de distribucion.

- Doncas, se compreni plan, aquela lenha que va èster partida entre personas diferentas?
- E òc! De la familha sustot. Les uns que vòlen fèr una terrassa que servirà de tet e d'abric per las autòs dejós.
- Una bona idèa aquò!
- Les autis que les i cal planchas andà isolar una paret de vielha bòrda. Un aute encara que se'n recuperarà per adobar planchèrs.
- Fin finala, a Renat que non li va cap demorar res!
- Plan pauc de causa, ça sembla. Les fòra-pèls, le cap dels arbes, la misèra, qué. Mes çò que li pòrta socin, qu'é de saber ça ont méter tot aquò.
- Perque que i cal ajustar d'autis frèishes, fotudis en tèrra en un aute endret a Feurèr, aquelis andà lenha de caufatge, e que non passaràn per la ressèga. Que siràn tiradis dins las memas manòbras.
- E Renat que l's se vòl pausar a posita, de faïçon a non aver a manipular la lenha mès d'un còp quand la tronçone. Que cal díser que, ara, que comença d'aprèner a estaubiar's las fòrças.
- Alavetz, uns quāntis dias a, que t'arriba tot content, en dísent-mos que n'anava fèr una croa aquí, devant la pòrta, una auta al-delà, aishús la pelosa, una tresième en bòrd de rota, e atal.
- Mes, ça li responèrem, que mos vas botar un lenhièr aishul passatge! Aquò non pòt cap anar!
- Alavetz que tornèc a tirar plans, de faïçon a encombrar-mos le mens possible. Mes non vos disi cap le tracàs que li da tot aquò!
- E be, bon coratge Renat, andals dias qu'arriban.”

